TIERPS KOMMUN

SAMORDNINGSFÖRBUNDET UPPSALA LÄN

SPRÅKSTÖDSHANDLEDARE

Tierp kommun

VÅRD & OMSORG

MODUL 2

Skapad av: Tina Ternström,
Projektledare språkstödsledare

Innehåll

Kapitel 1: Yrkesinriktade grundkunskaper 4

OLIKA TYPER AV BOENDEN 4

VÅRD & OMSORGSBOENDE 6

KORTTIDSBOENDE 14

Kapitel 2: Viktigt inom Vård och omsorg 18

BASALA HYGIENRUTINER OCH KLÄDREGLER 18

APTIT HOS ÄLDRE 25

VANLIGA SJUKDOMAR HOS ÄLDRE 26

ARBETSMILJÖ INOM VÅRDEN 28

BEMÖTANDE I VÅRDEN 30

VILKA JOBBAR HÄR 31

UTTRYCK & FÖRKORTNINGAR 34

KOMMUNENS VÅRD & OMSORGSBOENDEN 35

Checklista 39

Introduktion

I denna modul kommer du att få kunskap inom vård och omsorg. Du kommer i denna modul vi att gå in på mera detaljer kring yrket vård och omsorg. Vi kommer att träna på olika situationer som kan uppstå som språkstödshandledare hur vi på bästa sätt kan hantera det.

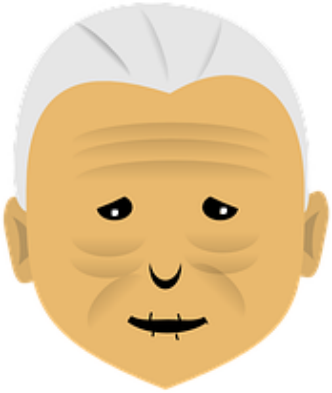

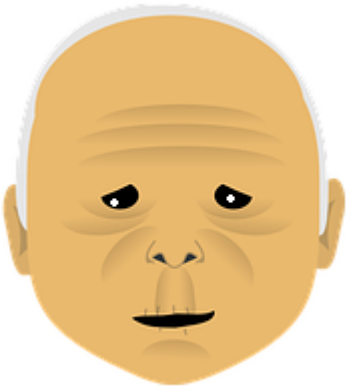

Kapitel 1: Yrkesinriktade grundkunskaper

I det här kapitlet får du mer information och djupare kunskap om hur vård och omsorg kan fungera i praktiken. Kapitlet kommer innehålla information om äldrevård och gruppboenden.

OLIKA TYPER AV BOENDEN 1a

Inom Vård och omsorg finns det olika typer av hjälp man kan få och olika typer av boenden.

ÄLDREOMSORG

Vård och omsorgsboende

Är ett eget boende med rum eller lägenhet med nära tillgång till personal dygnet runt och med gemensamma utrymmen för måltider, fritidsaktiviteter och kommunal service. Omvårdnaden är utformad så att den enskildes kapacitet och resurser tillvaratas och utvecklas. Den enskilde ska få hjälp att träna för att bibehålla sina funktioner

Hemtjänst

Hemtjänstens uppgift är att underlätta det dagliga livet, när kunden på grund av ålder, funktionsnedsättning eller sjukdom får svårt att klara sig själv.
Serviceinsatser: Till exempel hjälp med städ, tvätt, inköp av dagligvaror, post, bank, apoteksärenden, matdistribution, aktiviteter, promenader och social samvaro.
Omvårdnadsinsatser: Till exempel hjälp med hygien, på- och avklädning samt dusch.

FUNKTIONSHINDRADEOMSORGEN

Korttidsboende för vuxna och ungdomar

Korttidsboende innebär att man bor på under en begränsad tid, t ex efter en sjukhusvistelse eller under en pågående utredning enligt Socialtjänstlagen.
Korttidsboendet arbetar med vardagsrehabilitering, vilket innebär att det kunden idag klarar ska kunden få fortsätta att göra och att stödja kunden i att klara sig att bli så självständig som möjligt.

Korttidsboende för barn och ungdomar med olika funktionsnedsättningar. Vistelsen skall ge ett miljöombyte samt stöd till personlig utveckling och att anhöriga får möjlighet till avlastning.
Verksamheten bedrivs i en enplansvilla med fem rum och kök samt gemensamskaps utrymmen. Villan har en stor tomt för utevistelse och är belägen i ett villaområde med närheten till naturen. Verksamheten är öppen dygnet runt.

Här finns också avlastnings- och växelvårdsavdelningar. En avlastningsplats kan erhållas när en anhörig som vårdar en person i hemmet är i behov av tillfällig avlastning.

Personlig assistans

Ett personligt utformat stöd i hemmet för en person som har ett stort och varaktigt funktionshinder och som behöver hjälp med sina grundläggande behov eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den enskildes grundläggande behov.
Vårt uppdrag är att tillhandahålla insatser så att det ökar den enskildes möjligheter att leva ett självständigt liv.

Insatserna ska ha en aktiverande prägel med yttersta syfte att även den som har omfattande funktionshinder i största möjliga utsträckning ska kunna bo självständigt och arbeta som andra.

Gruppbostad

Gruppbostad är en boendeform för funktionshindrade som behöver mycket stöd och hjälp i vardagen. I en gruppbostad bor kunden i egen lägenhet och har tillgång till gemensamma utrymmen i nära anslutning till din lägenhet.
På en gruppbostad finns 4-6 lägenheter i samma byggnad. Det finns tillgång till personal dygnet runt.

Servicebostad

Servicebostad är en boendeform mellan ett självständigt boende och en lägenhet i en gruppbostad.
I en servicebostad finns lägenheterna i samma trapphus eller bostadsområde. Lägenheterna i en servicebostad finns i nära anslutning till en "baslägenhet" som har gemensamma utrymmen. Det finns tillgång till personal större delen av dygnet.

Uppgift b1

Här är en kort berättelse om en av Yasins första jobbdagar tillsammans med språkhandledaren Mirham. Texten som är *understruken* är extra viktig och kommer att komma i slutet av dialogen. Läs 2 och 2.

Yasin får också jobba som vikarie på ett äldreboende och eftersom Mirham varit språkhandledare åt Yasin förut får hon vara det denna gång också. Yasin och Mirham kommer tidigt på morgonen. *Varje morgon har personalen morgonplanering och turbyte.* På det här mötet berättar nattpersonalen om vad som hänt på natten som dagpersonalen måste veta.

Nattpersonal: I natt var det ganska livligt. Rum 221 var vaken hela natten och rum 143 var uppe och gick och ramlade och fick ett litet sår på armbågen.

Dagpersonal: Oj, det låter som en tuff natt. Finns det någon vi ska tänka på idag?

Nattpersonal: Kom ihåg att *ta hand om personen i rum 143 och hennes sår på armbågen* och han i rum 221 kan nog vara ganska trött idag då han inte sovit något i natt. Vi skriver in detta i viva så kan ni gå in och läsa mera där.

Arbetsledare: Jag vill att ni i personalen ska veta att Yasin är ny vikarie hos oss, och Mirham är Yasin´s språkstöd idag. Yasin, du kan följa med Stina som är sjuksköterska. Hon har hand om rum 143, 243 och 190.

Mirham: Yasin, förstår du?

Yasin: Ja, jag ska vara tillsammans med Stina idag.

Stina och Yasin går till kontoret. De ska tillsammans läsa vad som står i viva.

Yasin: Vad är viva?

Stina: Viva är det datorprogram som det står information om patienten. Här måste man gå in och läsa varje morgon, kom så ska jag visa.

Stina visar hur man loggar in, hur man hittar patientinformationen på datorn. I viva står det att deras första patient, rum 143 ska börja dagen med att göra sitt toalett behov och sen ta sin morgonmedicin. Klockan 12 ska ny medicin ges.

Stina: Innan vi slutar idag kommer vi gå in och skriva i viva till kvällspersonalen.

Stina och Yasin går in till rum 243. *Innan dom går in i rummet spritar dom sina händer med handdesinfektion.* Bertil som bor i det rummet sitter och tittar på TV. Stina berättar för Bertil att det är dags att ta hans medicin. Stina och Yasin har med sig avdelningens medicinvagn.

Stina: Det här är avdelningens medicinvagn. Varje avdelning har en. *Medicinvagnen är låst med kod och för att komma in i lådorna så har du en personlig kod.*

Stina trycker in sin personliga kod och Bertils låda går att öppna. Där ligger det också en beskrivning av hur mycket medicin och av vad för medicin Bertil ska ta.

Yasin: *Får jag som vikarie ge medicin?*

Stina: Nej, inte än. Du måste först ha gått utbildningen, och det kommer du att få gå när du jobbat längre.

Efter rum 243 så har både Yasin och Stina rast. *Yasin går ut och röker 5 minuter* och kommer sen in och sätter sig långt från Stina och sitter och tittar i sin mobiltelefon. Mirham och Stina sitter och pratar istället.

Stina: Varför sätter sig Yasin inte sig med oss?

Mirham: Jag vet inte. *Jag ska prata med honom efter rasten.*

Strax innan lunch så går Mirham och pratar med Yasin.

Mirham: Yasin, varför sätter du dig inte med personalen på rasten?

Yasin: *För att de inte förstår vad jag säger och de vill inte prata med mig.*

Mirham: Jag tror inte det stämmer. Du kan väl sätta dig med personalen på lunchen så får vi se? Annars frågar jag dem.

På lunchen värmer Yasin sin mat och sätter sig bland dom andra i personalen. Till en början är det ingen som pratar med Yasin. Men tillslut kommer Roger och sätter sig bredvid Yasin.

Roger: Hej Yasin, hur går det på jobbet?

Yasin: Ja det går bra.

Roger: Vad äter du för något idag?

Yasin: Jag har med mig falafel och tabolue.

Roger: Oj, det lät som osvensk mat, jag har med mig köttbullar och makaroner. Jag har aldrig ätit taboule! Får jag smaka?

Yasin börjar skratta och bjuder Roger på taboule.

Roger: Vad heter matlåda på ditt språk?

Yasin: Vad är matlåda?

Roger visar med sina händer och gestikulerar och Yasin förstår och berättar vad det heter på hans språk.

När lunchen är slut så går Stina och Yasin in i rum 143. Där bor Agda. Agda behöver hjälp med att ta hand om såret hon fick i natt. Stina går fram till Agda och berättar att Yasin är med som ny vikarie och att Mirham också är med som språkstöd åt Yasin.

Agda: Jag vill hälsa på dem.

Yasin och Mirham går fram till Agda och sträcker fram sina händer för att hälsa. Tyvärr tar inge Agda emot hälsningen.

Agda: Jaha, du bär sjal och du är mörkhyad. Jag vill inte ha er hjälp.

Säger Agda till Mirham och Yasin.

Stina: Agda, vad är det som gör att du inte vill ha hjälp?

Agda: De är invandrare.

Stina: Detta är vår personal och det kommer alltid att finnas personal med utländskt ursprung och det ska inte spela någon roll. Jag tror att Yasin och Mirham blev ledsna när du sa så.

Agda: Oj, det var inte meningen att göra någon ledsen.

Mirham: Vi är här för att hjälpa dig Agda.

Agda ändrade sedan sig när hon insåg att Yasin och Mirham blev ledsna och tog illa upp och de fick sedan hjälpa Agda med att *lägga om hennes sår på armbågen.*

Efter detta satte sig Yasin och spelade spel tillsammans med en boende, Gunnel. De spelade kort. Efter en stund märke Yasin att Gunnel började sluddra och prata otydligt. Yasin trodde att Gunnel började bli trött.

Yasin: Vill du gå och sova Gunnel?

Gunnel: Ja, jag fick sådan huvudvärk, nästan lite yr.

Mirham: Yasin, *du kanske ska säga till en ordinarie personal*, Gunnel verkar inte må så bra.

Yasin ska sätta Gunnel i sin rullstol och sen gå och prata med ordinarie personal men Yasin märker att Gunnels ansikte börjar hänga på hennes högra sida och att hon inte rör hennes högra arm. Yasin går därför direkt till ordinarie personal tillsammans med *Mirham som översätter det Yasin säger till svenska*. Personalen ringer 112 och det visade sig att *Gunnel fick en stroke*. Som tur var märkte Yasin att något var fel och meddelade det snabbt till ordinarie personal snabbt.

Nu är klockan 15.00 och det är dags att lämna över till kvällpersonalen. Stina och Yasin sätter sig tillsammans vid datorn.

Stina: Yasin, vad tycker du att vi ska skriva om det som hänt idag?

Yasin: Det har varit en bra dag.

Mirham: Jag tror inte du förstod frågan, ni ska skriva om det som hände idag hos de patienter ni tog hand om.

Yasin: Bertil, vi gav honom hans medicin.

Stina: *Och är det inget avvikande behöver vi inte anteckna i viva.*

Yasin: Agda, hon ville inte att vi skulle hjälpa henne, vad skriver vi då?

Stina: *Här är det viktigt att skriva en avvikelse*. Vi skriver som hände. Samma gäller på Gunnel.

Uppgift b2:

Välj 1 händelse och fyll i viva.

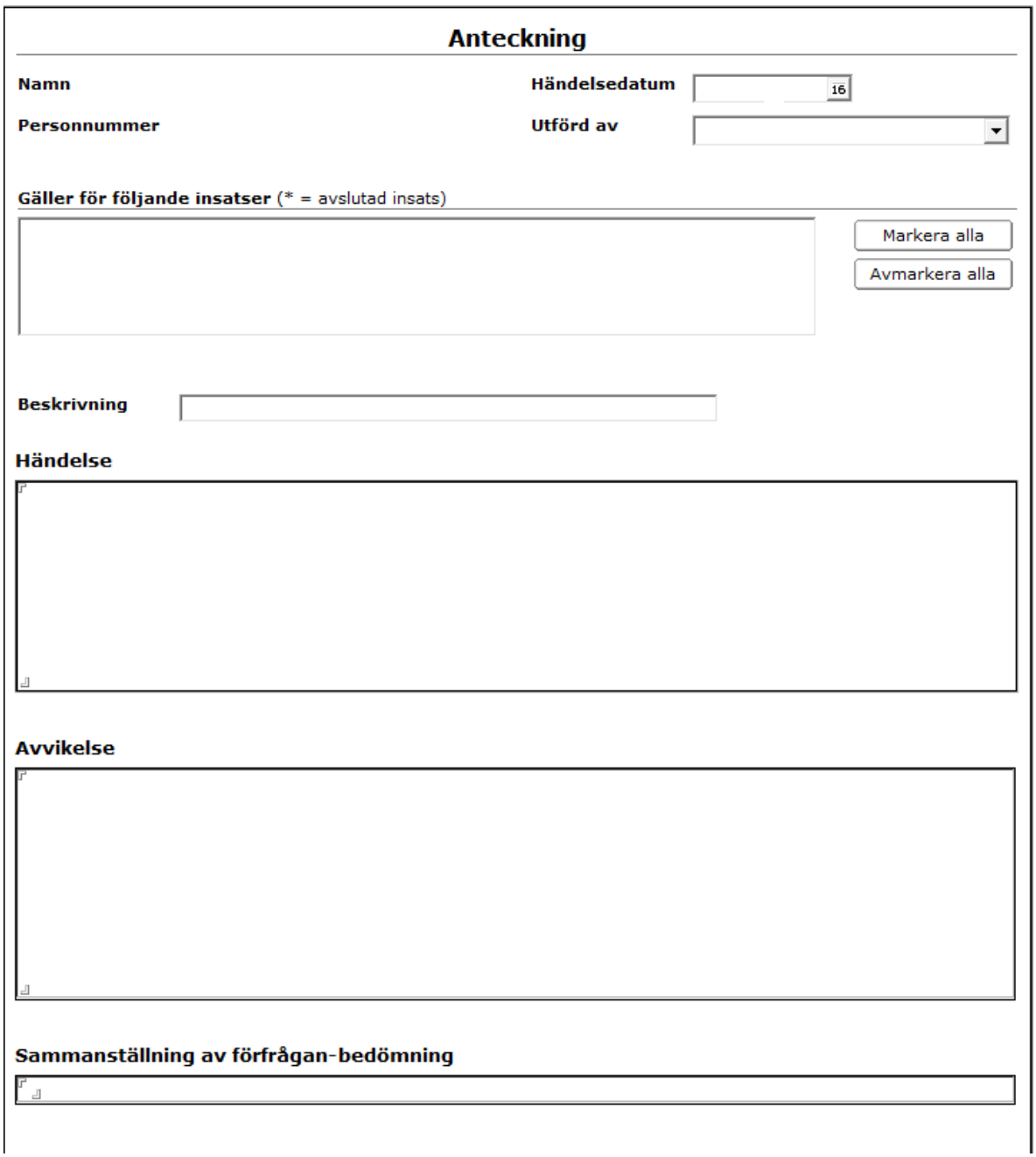

Uppgift b3

Några av dialogens viktiga situationer. Diskutera med din kurskamrat om varför det är viktigt att förstå situationerna.

1. *Varje morgon har personalen morgonplanering och tur byte.*
2. *Ta hand om personen i rum 143 och hennes sår på armbågen.*
3. *Innan de går in i rummet spritar de sina händer med handdesinfektion.*
4. *Medicinvagnen är låst med kod och för att komma in i lådorna så har du en personlig kod.*
5. *Får jag som vikarie ge medicin?*
6. *Yasin går ut och röker 5 minuter.*
7. *För att de inte förstår vad jag säger och de vill inte prata med mig.*
8. *Roger visar med sina händer och gestikulerar.*
9. *Yasin och Mirham går fram till Agda och sträcker fram sina händer för att hälsa. Tyvärr tar inte Agda emot hälsningen.*
10. *Agda ändrade sedan sig när hon insåg att Yasin och Mirham blev ledsna och tog illa upp.*
11. *Lägga om hennes sår på armbågen.*
12. *Mirham som översätter det Yasin säger till svenska.*
13. *Gunnel fick en stroke.*
14. *Och är det inget avvikande behöver vi inte anteckna i viva.*
15. *Här är det viktigt att skriva en avvikelse.*
16. *Jag ska prata med honom efter rasten.*
17. *Du kanske ska säga till en ordinarie personal*

På Vendelgården finns det i varje kunds rum ett dokumentationspapper. Det här pappret innehåller information om kundernas liv. I dokumentationspappret står det oftast hur deras liv såg ut innan de kom till Vendelgården men också hur deras liv ser ut idag. I dokumentationen finns också en genomförandeplan. En genomförandeplan finns för att man som vårdare ska veta hur kunden vill få sin vård. När kunden flyttar in är det kunden, en anhörig, kundens kontaktperson, Vendelgårdens chef och sjuksköterska som fyller i formuläret.

Uppgift b4
Dokumentation

Läs texten och fyll i rutorna

I lägenhet 102 bor Herman Andersson, han är född 4 juni 1924. Han har tidigare bott i Söderfors på Tegelgatan 4B men hans fru Gill Andersson kan inte längre ta hand om honom hemma och därför har han fått plats på Vendelgården.

Herman flyttade in den 3 oktober och hans dotter Lena och sonen Stefan hjälpte Herman att flytta in. Den 3 oktober sätter sig Herman, tillsammans med sin fru och sina 2 barn, Vendelgårdens chef och sjuksköterska och fyller i personuppgifter och Hermans genomförandeplan.

Namn:_____P

ersonnummer:_____

Ankomst datum:_____

Tidigare bostad:_____

Lägenhet:_____

Telefon:_____

Anhörig/närstående/god man

Namn:_____Relation:_____

Telefon:_____

Namn:_____Relation:_____

Telefon:_____

Namn:_____Relation:_____

Telefon:_____

Efter att dem fyllt i personuppgifterna fortsätter dem med *genomförandeplanen.*

Uppgift b5
Genomförandeplan

Läs dialogen och fyll i Hermans genomförandeplan.

Sjuksköterska:	Herman, när brukar du vakna på morgonen?
Herman:	Jag vill inte sova bort dagen. Jag vaknar tidigt, cirka 7
Sjuksköterska:	Okej, vill du att vi väcker dig mellan 7-8?
Herman:	Ja det är okej.
Gill:	Som ni vet har han fått en stroke och behöver hjälp med påklädning och hygien.
Sjuksköterska:	Ja, vi kommer även att hjälpa till med förflyttning till rullstol och toalett.
Gill:	Och på kvällen är det viktigt att han får sin medicin. Han brukar ta den då han går och lägger sig, cirka 20.00.
Sjuksköterska:	Vi kommer också att göra natt tillsyn vid 01.00 och vända honom.
Gill:	Det låter bra. Herman?
Herman:	Man tackar ja till den hjälp man får.

Morgon:

☐ väckning klockan:_____

☐ stiger upp själv klockan:_____

Behöver assistans med:

_____
_____
_____
_____
_____

Kväll:
Brukar gå till sängs vid 20.00

KORTTIDSBOENDE 1c

Danielsgården i Tierp är en korttidsenhet med rehabiliterande inriktning. De arbetar med vardagsrehabilitering vilket innebär att det en person idag klarar ska han eller hon få fortsätta att göra och att de stödjer personen i att klara sig så självständigt som möjligt.

Danielsgården har 3 avdelningar. Slussen, Tämnaren och Siggbo.

Slussen

Är ett boende för personer som är under pågående utredning enligt Socialtjänsten eller efter en sjukhusvistelse och man är bara på Danielsgården under en begränsad tid. Det finns 18 boendeplatser.

Tämnaren och Siggbo

Avlastnings- och växelvårdsavdelningar med 10 platser på Tämnaren och 5 platser på Siggbo. En avlastningsplats kan beviljas när en anhörig som vårdar en person i hemmet är i behov av tillfällig avlastning.

På Danielsgården är det dygnet runt vård och man hjälper till med allt från matservering såsom frukost, lunch, middag, hygien, städning, ankomstkontroller och genomförandeplaner.

Uppgift c1

Yasin ska tillsammans med Hanna på Danielsgården ta emot en ny kund, men först går Hanna och Yasin igenom vad de ska göra. Mirham är med och språkhandleder Yasin.

Hanna: Yasin, varje gång vi tar emot en ny kund gör vi en ankomstkontroll och fyller i ett papper med vad kunden har med sig. Så här ser en ankomstkontrolls papper ut.

Yasin: Vad är ett ankomstkontroll papper och varför har man det?

Hanna: Ankomstkontrollen är till för att säkerställa vårat arbete. Här ser du.

ANKOMSTKONTROLL

(ska göras inom 24 timmar efter ankomst till Danielsgården)

Kund/patient_____ Födelsenummer_____

Datum_____

Puls_____

Blodtryck_____

Vikt_____

Längd_____

Hudkostym_____

Trycksår_____

Hanna: Yasin, förstår du alla orden?

Yasin: Nej, bara några.

Hanna: Mirham översätter du orden till Yasin som han inte förstår?

Hanna: Sen kommer vi att fylla i vad kunden har med sig hit. Det är viktigt för att han inte ska glömma något och att vi vet vems saker det är.

Uppgift c2

Läs texten och fyll i det Gösta har med sig.

När Gösta kommer till Danielsgården ska han stanna en vecka och har med sig en jacka, en keps, två skjortor, en t-shirt, ett par byxor, 5 par strumpor, ett par raggsockor, 7 par kalsonger, ett paket blöjor. I sin necessär har han med sig en tandborste, en tandkräm, en kam, en deodorant. Gösta har alltid med sig en special madrass då han har problem med ryggen. Han har också med sig en käpp, då han har svårt att gå.

Vad har jag med mig
(och på mig) när jag kommer till Danielsgården.

Namn:_____ Datum:_____ Signatur:_____

Kläder		**Hjälpmedel**	
Halsduk	____st	Blöjor	____st
Handskar	____par	Glasögon	____par
Huvudbonad	____st	Gåbord	____st
Jacka/kappa	____st	Hörapparat	____st
Jumper/tröja (kort ärm)	_____st_____st	Käppar/kryckor	____st____st
Jumper/tröja (lång ärm)	_____st_____st	Lyftskynke/bälte	____st____st
Kavaj	_____st	Madrass/pump	____st____st
Kofta	_____st	Nätbyxor	____st____st
Lång/kort kalsong	_____st_____st		
Långbyxor	_____par	Tandprotes	____st
Pyjamas/nattlinne	_____st_____st	Rakapparat	____st
Raggsockor	_____par	Rullstol	____st
Skjorta/blus	_____st_____st	Urinpåsar	____st
Skor	_____par	Urinpåshållare	
____st			
Strumpor	_____par		
Stövlar	_____par	**Annat:**	
Tofflor	_____par	Filt	____st
Trosa/BH	_____st_____st	Telefon	____st
Undertröja /linne	_____st_____st	Toalettväska	____st
		Täcke/påslakan	____st____st
		Färdtjänst	nr____

Annat som är viktigt att notera:

_____

_____

_____

_____

Översätt till ditt språk

Födelsenummer	Käpp
Datum	Krycka
Puls	Bälte
Blodtryck	Madrass
Vikt	Nätbyxor
Längd	Tandprotes
Hudkostym	Rakapparat
Trycksår	Rullstol
Huvudbonad	Urinpåse
Kappa	Urinpåshållare
Jumper	Toalettväska/necessär
Kavaj	Färdtjänst
Kofta	Kalsong
Pyjamas	Raggsockor
Tofflor	Stövlar
Blöja	Gåbord
Hörapparat	Påslakan

Kapitel 2: Viktigt inom Vård och omsorg

I det här kapitlet går vi igenom viktiga moment inom vården. Vi går igenom hygienrutiner, klädregler, sjukdomar hos äldre, bemötande och arbetsmiljö.

BASALA HYGIENRUTINER OCH KLÄDREGLER 2a

Varje gång du besöker och/eller har direkt kontakt med en kund eller klient ska dom basala hygienrutinerna göras. Varför man har basala hygienrutiner och klädregler är för att minska smitta och smittspridning.

Basala hygienrutiner är:

- Handhygien
- Användning av arbetskläder, skyddshandskar och skyddskläder.
- Regler kring hår, skägg, smycken, plåster och bandage på händer.

Smitta *betyder* sjukdom

Synonymer till smitta är: Infektion, sjukdom, virus, bakterier

Uppgift a1

Gå in på www.youtube.com och sök på basal hygien i vård och omsorg

Exempel på smitta är bakterier, virus och svampar. Äldre personer har sämre immunförsvar och får lättare infektioner och därför att det viktigt att man inom vården arbetar mot att smitta sprids.

Smitta kan spridas på olika sätt.

Direkt kontaktsmitta:	Om du är sjuk och rör vid en annan person med händerna, så finns risken att den personen blir smittad av dig.
Indirekt kontaktsmitta:	Om du är frisk och rör i ett dörrhandtag där det kan finnas smitta så kan du själv bli sjuk.
Droppsmitta:	Om någon i din närhet nyser, hostar eller kräks kan du få salivdroppar på dig med smitta och bli sjuk.
Luftburen smitta:	Om någon i rummet nyser eller hostar så sprids smittan genom luften och det är därför det är viktigt att man nyser eller hostar i sitt armveck.

Hygienrutiner

Inom vården är det Socialstyrelsen som har bestämt hur vård och omsorgspersonal ska minska och förhindra smittspridning och det finns regler om arbetskläder, smycken och hygien.

Exempel

- Korta ärmar på arbetskläder
- Arbetskläder ska bytas varje dag
- Inte använda klockor, ringar och smycken på händer eller underarmar.
- Inga hängande smycken
- Arbetsplatsens regler om piercingar
- Naglar ska vara rengjorda och kortklippta
- Långt hår och skägg ska sättas upp
- Sprita händerna före och efter direktkontakt med kund.

Vid personliga omsorgsuppgifter och städning ska engångshandskar och förkläde av plast användas och bytas efter varje ny arbetsuppgift.

Uppgift a2

Vad är godkänt?

Anna som är inkluderingshandledare på Hällbacka ska visa Yasin hur man gör då man spritar händerna.

Anna: Börja med att ta hand - desinfektionsmedel i handen.

Yasin: Hur mycket ska jag ta?

Anna: Ungefär så som din storlek på handflatan. Sen gnider du in hand-desinfektionen i handen, mellan fingrarna och nagelbanden, glöm inte handflatan, handryggen och underarmarna. När det börjar kännas torrt är det klart

Uppgift 1a

Läs dialogen

Mirham möter upp Yasin på morgonen och de går tillsammans till en av kunderna. Kunden i rum 201 hostar kraftigt utan att hålla för munnen. Yasin och Mirham ser till att noga använda handsprit då dom lämnar rummet. Dagen går och Yasin börjar själv klia sig på näsan och nysa och lätta hostningar.

Mirham: Yasin, du börjar väl inte bli sjuk?

Yasin: Nej, det är ingen fara.

Mirham: Det är i alla fall väldigt viktigt att du tvättar och använder handsprit och när du nyser och hostar, gör det i armvecket.

Yasin: Okej men varför är det så viktigt?

Mirham: Du har troligen fått smitta av någon kund som gör att du kanske snart blir sjuk och eftersom du har smittan på din kropp nu så är det jätteviktigt att du tvättar dig och använder handsprit då gamla människor lättare blir sjuka då dom har nedsatt immunförsvar.

Nästa dag kommer Yasin igen och denna gång är han sjukare och Anna, Yasins handledare på jobbet möter upp honom.

Anna: Har du blivit sjuk?

Yasin: Det är bara näsan.

Anna: Jag är ledsen, men du får inte komma till jobbet sjuk, det finns risk för att våra kunder kan bli smittade. Du får sjukanmäla dig och gå hem.

Uppgift a3

Diskutera 2 och 2 och skriv ner dina tankar.

Vad kan hända om Yasin stannat kvar på jobbet?

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Gå in på www.vardhandboken.se och sök på basal hygien.

Uppgift a4

Vad står det på hemsidan om:

Handhygien

_____

_____

_____

_____

_____

Hur använder man handhygien? Prova praktiskt

_____

_____

_____

_____

Klädregler

_____

_____

_____

_____

Vårdhandboken

Tvätt av överkropp (övre toalett)

VIKTIGT! Bemötandet är mycket viktigt när du hjälper någon med den personliga hygienen. Respektera den personliga integriteten. Kom också ihåg de basala hygienrutinerna!

En kund kan behöva olika mycket hjälp med sin hygien. Tvätt momentet ska vara i samråd med patienten, där personalen hjälper till om det behövs. Förklara alltid alla moment du gör!

I övre toalett ingår oftast:

- Ögon
- Öron
- Panna
- Kinder
- Näsvingar
- Runt munnen
- Nacke
- Hals
- Armar
- Armhålor
- Rygg
- Bröst
- Mage
- Naveln

Uppgift a5

Gå in på www.vardhandboken.se och sök på tvätt av överkropp och läs hur du ska göra praktiskt.

Tvätt av underliv (nedre toalett)

Att behöva hjälp med sin underlivshygien kan upplevas som obehagligt. Speciellt om personalen är av det motsatta könet.

VIKTIGT! Ta alltid reda på kundens egna önskemål. Tvätt momentet ska vara i samråd med patienten, där personalen hjälper till om det behövs. Förklara alltid alla moment du gör!

Täck över vissa delar av kroppen då du arbetar för att visa respekt mot kundens integritet.

Gå in på www.vardhanboken.se och sök på underlivstvätt och läs hur du ska göra praktiskt.

Uppgift a6

Hur kan du som språkstödshandledare vara ett stöd för Yasin när det gäller personlig hygien hos kund?

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Aptiten kan variera hos de äldre. Många kan också behöva hjälp att äta.

VIKTIGT! Att du låter kunden försöka själv först. Ha tålamod. Lägg upp maten på ett sätt så du själv skulle vilja äta. Lägg inte på för mycket mat. Fyll istället på.

Det är viktigt att veta vilka personer som har specialkost. Vilka som måste äta soppa, små bitar passerad mat samt allergier. Fråga ordinarie personal vart den informationen finns.

För personer med demens eller andra hinder är det extra viktigt att maten på tallriken syns.

Uppgift b1

Vilken tallrik hade du valt om du:

1) Ska servera en person som har dålig syn.
2) Servera en dement person.
3) Servera en person som har svårt att svälja.

Uppgift b2

Diskutera med kurskamrat

- Hur kan du som språkstödshandledare vara ett stöd för Yasin när det gäller servering av mat?

Demens

Demens är en förändring som sker i hjärnan och man får minnesstörningar och man glömmer saker. En person med demens kan inte längre klara av sina vardagssysslor.

Den vanligaste demenssjukdomen är Alzheimers. Det kan vara att man får svårare att komma ihåg saker, svårt att hitta inom och utomhus, svårt att hitta orden i samtal, känsla av oro och irritation.

Ofta kan kunden glömma saker fort. Då är det viktigt att visa respekt och svara på frågan igen. Viktigt att du har tålamod.

Diabetes

Det finns två olika typer av diabetes.

Diabetes typ 1 förekommer ofta hos barn och unga. De behandlas genom att personen får insulin via injektioner i kroppen med hjälp av en spruta eller insulinpump.

Diabetes typ 2 kallas ofta för åldersdiabetes eftersom det ofta drabbar oss människor i senare ålder. Det behandlas oftast med rätt kort och förändrade levnadsvanor och medicin. Under många år med diabetes typ 2 kan personen också behöva ta insulin via injektion i kroppen.

Diabetes är när kroppen tillverkar för lite insulin eller inget insulin. Då får kroppen för mycket blodsocker i blodet och det är det som är farligt.

Viktigt kännetecken på lågt blodsocker är törstig och kissar ofta, kräkningar, ont i magen, luktar aceton ur munnen, illamående.

Stroke

Stroke kan vara när ett eller flera blodkärl i hjärnan går sönder och börjar blöda. Blodpropp kan också orsaka stroke. Stroke kan ge förlamning, speciellt på höger sida.

Hur du känner igen en stroke

AKUT-testet

- A – Ansikte
  Be personen le. Om ena mungipan hänger, ring 112.
- K – kroppsdel
  Be personen lyfta sina armar och hålla kvar dem i luften 10 sekunder, om armen faller, ring 112.
- U – Uttal
  Be personen säga en enkel mening, ex vad är klockan eller vilket väder det idag. Om personen sluddrar eller inte kan prata ring 112.
- T – Tid
  All tid räknas, ju fortare personen får hjälp ju mindre skador får personen, så ring 112 direkt.

Uppgift c1

Prova med en kurskamrat

Uppgift d1

Efter sina första dagar som vikarie känner Yasin sig trött och håller sig om ryggen.

Mirham: Yasin, har du ont i ryggen?

Yasin: Ja, det gör ganska ont.

Mirham: Vet du varför?

Yasin: Jag skulle hjälpa till i rum 121 och lyfte nog lite konstigt.

Mirham: Tränar du något hemma?

Yasin: Nej, bara promenerar.

Mirham: Om man jobbar inom vården är det viktigt att man tränar hemma för att orka. Andra saker du kan tänka på är din arbetsställning och jobba med rak rygg. Vi ber Anna visa hos nästa kund.

När man jobbar inom vården är det viktigt att tänka på hur man lyfter, både för personal och kund, annars finns risk för att skada sig och/eller kund och man ska helst vara två.

Anna: Så här gör vi inom vården. Jag ställer mig på stolens ena sida och har ett ben framför det andra. Sen har jag fötterna isär och har en rak rygg, för att då håller man balansen bättre.

Under tiden så översätter Mirham till Yasin så har ska förstå allt så han inte skadar sig nästa gång.

Anna: Sen sätter jag min hand på mitt ena knä och ber kunden sätta fötterna närmare stolen. Sen ber jag kunden ta tag i min andra arm och sen ber jag kunden luta sig fram och resa sig från stolen. Sen ber jag kunden hålla kvar mig i armen en stund för att kunden ska hitta sin balans.

Anna: Yasin, nästa gång får du prova.

Uppgift d2

Prova med din kurskamrat.

För att öka säkerheten för både dig och kunden är det viktigt att du vet kundens hinder och problematik. Fråga personalen om det finns något speciellt du ska tänka på innan du går in i ett rum eller ska hjälpa en kund ute i det gemensamma utrymmet.

Vissa kunder kan vara skadade och måste lyftas och förflyttas på rätt sätt.

Uppgift d3

Läs dialogen

En kvinna sitter i det gemensamma utrymmet och ropar på hjälp.

Yasin: Hej Sigird! Hur är det med dig?

Sigrid: Jag vill till mitt rum!

Yasin: Jag kommer till dig snart, jag ska bara prata med Lena.

Yasin går till Lena för att kolla om det är något han ska tänka på.

Lena: Är det Sigrid i rum 105? Om du ska förflytta henne så är de bra att vi är två. Bra att du kom och frågade innan. Hon har ingen egen balans. Kom så kan vi hjälpas åt.

a) Vad hade kunnat hända om Yasin inte frågade Lena först?

_____

_____

_____

Bemöta kunden och kundens anhöriga på bästa sätt

Saker att tänka på när man möter en kund:

- Prata långsamt
- Prata högt
- Var hjälpsam
- Visa respekt
- Svara på frågor (ibland samma fråga flera gånger)
- Ha tålamod
- Rätta inte fel
- Undvik minns du – frågor

Saker att tänka på när man möter en anhörig:

- Vara empatisk
- Berätta och förklara
- Fråga vad den boende skulle uppskatta
- De vet bäst om kunden

Avsked vid dödsfall:

- Ordinarie personal meddelar närstående ifall de inte är närvarande vid dödsögonblicket. De anhöriga ska underrättas så snart som möjligt.
- Det är viktigt att de anhöriga får veta innan ett förväntat dödsfall.
- Ge närstående den tid de behöver för att vara tillsammans med den döde.
- I olika kulturer kan det finnas olikheter om hur man gör vid ett dödsfall.
- Den som har varit ansvarig för kunden är ofta med och finns till hands för att stödja och informera de närstående både vid avskedet samt en tid efter dödsfallet.
- En tid efter dödsfallet kan därför ansvarig personal få ha ett efterlevandesamtal. Prata med chefen på arbetsplatsen om vilka rutiner som finns.

Undersköterska (USKA)

Arbetar nära människor med fokus på medicinska insatser och personlig omvårdnad. Undersköterskans arbete handlar ofta om att skapa trygghet för både vårdtagare och dess anhöriga. En stor del av en undersköterskas jobb handlar om att vara hjälp och stöd vid ex personlig hygien, av- och påklädning, sociala aktiviteter, utevistelser och måltidssituationer. Ibland ingår också att ge medicin, lägga om sår, sondmata och att kontrollera temp, blodtryck och puls. Praktiska arbeten så som städning, tvätt och inköp kan också förekomma.

Vårdbiträde

Arbetar med omvårdnad av människor. Omvårdnad innebär att hjälpa människor med de uppgifter de inte klarar på egenhand i sitt vardagsliv. Vårdbiträde fokuserar mest på det praktiska området och inte det medicinska. De arbetar med att stödja vårdtagaren till ett så självständigt liv som möjligt och förenkla vårdtagarens liv och vardag som möjligt. Man hjälper ofta till med personlig hygien, linda ben, påklädning, dokumentera och rapportera om förändringar i hälsotillstånd hos vårdtagaren.

Sjuksköterska (SSK)

Arbetar inom äldrevård med att ge omvårdnad till äldre människor. I arbetet ingår att bedöma, behandla och lindra symptom. Sjuksköterskan gör ofta den första bedömningen av plötsliga försämringar eller förändringar hos den äldre. Sjuksköterskan gör också en individuell vårdplan tillsammans med den äldre och dennes anhöriga. Sjuksköterskan tar prover, ger injektioner, sätter kateter, gör såromläggningar och hanterar läkemedel.

Arbetsterapeut

Arbetar med att se hela människan och ta hänsyn till människans behov. En stor del av en arbetsterapeuts arbete innebär att anpassa vardagsmiljön och prova ut olika typer av fysiska hjälpmedel. De stödjer och hjälper människor med att själva utveckla fysiska, kognitiva och sociala förmågor.

Fysioterapeut

Arbetar med sjukgymnastik och har goda kunskaper om människan i rörelse. Fysioterapeuten arbetar med allt från barn och ungdomar med funktionsvariationer men också äldre med fysiska eller psykiska funktionshinder.

Inkluderingshandledare & Språkombud

Vad gör ett språkombud?

Språkombudet ska tillsammans med chefer arbeta för att skapa en språkutvecklande arbetsplats.

- Språkombudet har ansiktet utåt för språkutveckling.
- Språkombudet tar fram nya verktyg och hittar nya vägar i kommunikationen.

Vad gör en inkluderingshandledare?

Inkluderingshandledaren är handledare för kollegor, elever, praktikanter och vikarier i deras språkutveckling i det praktiska arbetet. Inkluderingshandledare ska inte vara språklärare utan förklara det som kommer upp i vardagen. Ett exempel kan vara om det står ”Muggen” på toalettdörren och en kollega med svenska som andra språk frågar:

- Varför står det ”Muggen” på toalettdörren, en mugg dricker man ju kaffe ur?

Både språkombud och inkluderingshandledare har till uppgift att arbeta språkutvecklande. Det kan handla om att hjälpa kollegor med frågor om vardaglig språkanvändning till att stödja dem som har ett annat modersmål än svenska.

Några praktiska exempel kan vara att ge stöd vid dokumentation eller muntlig kommunikation med anhöriga.

Språkombud och inkluderingshandledare kan tillsammans med övriga på arbetsplatsen arbeta för att skapa en språkutvecklande arbetsplats.

På en språkutvecklande arbetsplats:

… ser vi flera språk som en tillgång

… har vi ett tillåtande klimat

… talar vi öppet om språksvårigheter

… kan vi se och samtala om olika kulturers sätt att kommunicera

… finns rutiner, kunskap och verktyg för att hantera kommunikations- och språkproblem.

För mer information kontakta Yaqub Ahmed, språkombud KIVO- C
Kvalitetssäkrad Inkludering inom Vård och Omsorg.
Yaqub.ahmed@tierp.se
0293-21 84 94

Uppgift 6a

Beskriv varför det är viktigt med samarbete mellan språkstödshandledaren och inkluderingshandledare på arbetet samt vad skillnaden mellan språkstödshandledaren och inkluderingshandledaren är?

UTTRYCK & FÖRKORTNINGAR

I det svenska språket har vi många olika, konstiga och roliga uttryck.

Exempel:

Jag ska gå på muggen

Ska pudra näsan

Kors i taket

Vad finns det mer för uttryck i det svenska språket som kan vara bra att känna till?

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

KOMMUNENS VÅRD & OMSORGSBOENDEN

Vendelgården
Libbarbovägen 3
748 40 Örbyhus
0293-21 95 81

Wesslandia
Vretvägen
819 40 Karlholmsbruk
0293-40302

Åskarbygården
Toftaliden 6
815 41 Tierp
0293-21 92 31

Hällbacka
Skolgatan 9
815 76 Söderfors
0293-21 97 40

Danielsgården
Liljevägen 8
815 37 Tierp
0293-663 63

Ordlista

Aktiviteter	Berättelse	Fritidsaktiviteter
Anhörig	Besöka	Funktioner
Ankomst	Beviljas	Förekomma
Ankomstkontroll	Bibehålla	Förenkla
Anslutning	Blodkärl	Förflyttning
Ansvarig	Blodpropp	Förklara
Aptiten	Blodsocker	Förkläde
Arbetskläder	Blodtryck	Förlamning
Arbetsställning	Blöda	Försämringa
Armbåge	Boendeform	Förväntat
Armhåla	Bröst	Förändring
Armveck	Bytas	Genomförandeplan
Assistans	Bär	Gestikulerar
Avlastning	Dagligvaror	Gnida
Avlastningsplats	Direkt	Godman
Avsked	Dokumentationspapper	Hals
Avvikelse	Dokumentera	Handdesinfektion
Bakterier	Drabba	Handflata
Balans	Droppsmitta	Handhygien
Bedrivs	Dygn	Handrygg
Bedöma	Efterlevnadsamtal	Hinder
Bedömning	Empatisk	Hjälpmedel
Begränsad	Engångshandskar	Hjärna
Behandla	Fokus	Hosta

Huvudvärk	Kinder	Morgonplanering
Hygien	Klädregler	Motsatta
Hälsotillstånd	Knä	Mungipa
Hänga	Kognitiva	Måltider
Hänsyn	Konstigt	Måltidsituationer
Hänt	Kortklippta	Mörkhyad
Hörhindra	Kraftigt	Nacke
Immunförsvar	Kräkas	Nagelband
Indirekt	Le	Navel
Individuell	Linda	Nedsatt
Infektioner	Lindra	Nysa
Informera	Livligt	Närstående
Injektioner	Luftburen	Näsvingar
Inköp	Luta sig	Obehaligt
Inriktning	Lyfta	Olikheter
Insats	Lådor	Omvårdnad
	Läkemedel	Ordinarie
Insulin	Matdistrubution	Oro
Integritet	Medicinvagn	Otydligt
Irritation	Miljöombyte	Panna
Isär	Minnesstörning	Patientinformation
Kapacitet	Moment	Personlig
Kateter	Morgonplanering	Personlig kod
		Piercing

Plast	Skyddshandskar	Tillvaratas
Plötsliga	Skyddskläder	Torrt
Problematik	Sluddra	Trygghet
Promenera	Smitta	Tuff
Prover	Smittspridning	Turbyte
Prägel	Sondmata	Tålamod
Puls	Specialkost	Täck över
Påklädning	Spel	Underarmar
Rak	Spridas	Underliv
Rapportera	Sprita	Underlätta
Rehabiliterande	Stiga upp	Underrättas
Rehabilitering	Sträcka fram	Understruken
Rengjord	Stödja	Undvika
Resurser	Svampar	Uppskatta
Risk	Symptom	Ursprung
Rullstol	Synas	Utevistelse
Rörelse	Sår	Utevistelser
Salivdroppar	Såromläggning	Utformad
Samråd	Säkerställa	Utländsk
Samvaro	Temp	Utredning
Service	Till hands	Utrymmen
Sjukanmäla	Tillfällig	Varaktigt
Sjukgymnastik	Tillgång	Vardagsmiljö
Skador	Tillhandahålla	Vardagssysslor

Virus
Vistelse
Vårdplan
Vårdtagare
Väcka
Väckning
Växelvård
Yr
Ögonblick
Önskemål

Checklista

Underskrift och datum vid avklarat kapitel.

Datum Signatur

Kapitel 1: Yrkesinriktade kunskaper

Olika typer av boenden _____

Vård och omsorgsboende _____

Korttidsboende _____

Kapitel 2: Viktigt inom vård och omsorg

Basala hygienrutiner och klädregler _____

Aptit hos äldre _____

Vanliga sjukdomar hos äldre _____

Arbetsmiljö inom vården _____

Bemötande i vården _____

Vilka jobbar här? _____

Viva utbildning genomförd_____

Modul test_____

Referenser

http://media.palliativ.se/2015/08/Efterlevandesamtal20111.pdf

http://www.arbetsmiljoupplysningen.se/Yrken/Vardbitrade/

http://www.gymnasieinfo.se/yrke/427

http://www.gymnasieinfo.se/yrke/518

http://www.gymnasieinfo.se/yrke/711

https://ki.se/utbildning/vad-gor-en-fysioterapeut

https://www.arbetsterapeuterna.se/Fakta-om-arbetsterapi/Vad-gor-en-arbetsterapeut/

https://www.diabetes.se/diabetes/lar-om-diabetes/

https://www.vardhandboken.se/vardhygien-infektioner-och-smittspridning/vardhygien/basala-hygienrutiner-och-kladregler/basala-hygienrutiner/

https://www.vardhandboken.se/vard-och-behandling/basal-och-preventiv-omvardnad/patientens-personliga-hygien/dusch/

https://www.vardhandboken.se/vard-och-behandling/basal-och-preventiv-omvardnad/patientens-personliga-hygien/underlivshygien/

https://www.vardhandboken.se/vard-och-behandling/basal-och-preventiv-omvardnad/patientens-personliga-hygien/tvatt-av-overkropp/

https://www.vardhandboken.se/vard-och-behandling/dodsfall-och-vard-i-livets-slutskede/dodsfall-atgarder-inom-halso--och-sjukvard/narstaende-information-och-avsked/